

Virtuálny týždeň Transformujúce sa uhol'né regióny

streda 1. júla 2020 (10:30 – 12:00)

Nový kontext EÚ: čo to znamená pre regióny závislé od produkcie uhlia, rašeliny a roponosnej bridlice?

Prvý deň Virtuálneho týždňa pre uhoľné regióny otvoril zástupca generálneho riaditeľa Generálneho riaditeľstva pre energetiku Klaus-Dieter Borchardt. Pán Borchardt vo svojom otváracom prejave poukázal na početné opatrenia, ktoré prijala Európska komisia v súvislosti so zelenou transformáciou, a privítal dvoch hlavných rečníkov, Dittu Juul-Joergensenovú a poslanca EP Jerzyho Buzeka.

Hlavné prejavy

Rečníci:

- **Ditte Juul-Joergensenová**, generálna riaditeľka, GR ENER
- **Jerzy Buzek**, poslanec EP, Európsky parlament, Výbor pre priemysel, výskum a energetiku

Pani Juul-Joergensenová vyzdvihla vhodné načasovanie virtuálneho týždňa vzhľadom na obnovu po pandémie ochorenia COVID-19. Poukázala na odolnosť, akú preukázalo európske odvetvie energetiky počas pandémie, keď aj napriek zatváraníu niektorých baní a mnohým chorým pracovníkom a nútenému prerušeniu ich pracovnej činnosti udržiavalo stabilné zásobovanie. Po hlavnom súbore núdzových opatrení, ktoré prijala Európska komisia v rámci okamžitej reakcie na krízu, nastal čas na podporu dlhodobej obnovy európskych hospodárstiev a spoločností prostredníctvom najrozsiahlejšieho plánu obnovy v histórii EÚ s názvom Next Generation EU (nástroj EÚ pre ďalšie generácie). Tento plán bude vo veľkej miere zameraný na podporu zelenej obnovy v rámci prebiehajúcej klimatickej krízy. Prostredníctvom rôznych prerokovaných nástrojov sa poskytne nebyvalá finančná a poradenská podpora uhoľným regiónom a regiónom s vysokými emisiami oxidu uhličitého. Tieto finančné prostriedky, ktoré budú čoskoro k dispozícii, je však potrebné v čo najkratšom čase zosúladiť s projektovými témami, ktoré prispejú k urýchleniu procesu obnovy a prinesú do energetických systémov týchto regiónov dlhotrvajúcu zmenu.

Poslanec EP Jerzy Buzek, ktorý je kľúčovou postavou iniciatívy zameranej na uhoľné regióny, následne vysvetlil niekoľko hlavných zásad spravodlivej transformácie, pri ktorej sa nezabudne na žiadny región:

1. Zdroje Fondu na spravodlivú transformáciu by sa mali vyčleniť na realizáciu opatrení na hospodársku diverzifikáciu, vytvorenie nových obchodných príležitostí a dodávateľských reťazcov, rekvifikáciu a zvyšovanie kvalifikácie a revitalizáciu životného

prostredia v najviac postihnutých uhoľných regiónoch. Pri Platforme pre spravodlivú transformáciu by sa malo vychádzať z predchádzajúceho úspechu iniciatívy pre transformujúce sa uhoľné regióny.

2. Všetkým členským štátom by sa mali poskytnúť ďalšie zdroje z iných pilierov Mechanizmu spravodlivej transformácie a programov EÚ a mal by sa stanoviť širší rámec pre investičné príležitosti vrátane súkromného kapitálu a iných finančných nástrojov.
3. Už dnes je potrebné informovať občanov o výhodách dosiahnutia klimatickej neutrality do roku 2050. Postupné ukončenie by sa malo prezentovať ako okamžité riešenie znečistenia ovzdušia a energetickej chudoby, pričom vďaka investíciám do obnoviteľných zdrojov energie sa vytvoria pracovné miesta v budúcnosti.
4. Pri plánoch spravodlivej transformácie územia by sa malo vychádzať z diskusií všetkých príslušných miestnych a regionálnych zainteresovaných strán.

Prezentácie a prieskum verejnej mienky

Prezentátori:

- **Klaus-Dieter Borchardt**, zástupca generálneho riaditeľa, GR ENER
- **Nicola de Michelis**, riaditeľ, Inteligentný a udržateľný rast a vykonávanie programov IV, GR REGIO
- **Mikołaj Dowgiałewicz**, generálny riaditeľ a stály zástupca EIB v inštitúciách EÚ
- **Charlotte Ruheová**, generálna riaditeľka pre strednú a juhovýchodnú Európu, Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBOR)

Pán Borchardt informoval o rozsiahlejšom zastrešujúcom politickom rámci v oblasti programu spravodlivej transformácie: o Európskom ekologickom dohovore a jeho hlavných zásadách, príslušných komisároch a podporných iniciatívach (Mechanizmus spravodlivej transformácie, Vlna obnovy, Nový klimatický predpis, Európsky klimatický pakt atď.). Ďalej poukázal na záväzky, ktoré členské štáty doteraz prijali vo svojich národných energetických a klimatických plánoch (NEKP), a na to, že mnohé krajiny chcú v rámci týchto plánov úplne zastaviť ťažbu uhlia do roku 2030. Okrem toho zdôraznil doteraz dosiahnutý pokrok v rámci iniciatívy pre transformujúce sa uhoľné regióny, ktorá bude teraz tvoriť súčasť Platformy pre spravodlivú transformáciu spustenej v pondelok. Pre 14 členských štátov, ktoré sa do tejto iniciatívy už zapojili, nenastanú žiadne významné zmeny, činnosť sa však rozšíri na podporu členských štátov závislých od rašeliny a roponosnej bridlice (Írsko, Fínsko a Estónsko).

Nicola de Michelis v prvej časti svojej prezentácie rozviedol spôsob, akým bude Platforma pre spravodlivú transformáciu poskytovať uhoľným regiónom a regiónom

s vysokými emisiami oxidu uhličitého ucelený rámec technickej a poradenskej podpory a plniť úlohu jedného prístupového miesta a asistenčnej služby. Platforma bude zainteresovaným orgánom poskytovať všetky relevantné a aktuálne informácie o možnostiach financovania a jej súčasťou bude databáza projektov a odborníkov. Cieľom technickej podpory, ktorú bude poskytovať GR REFORM, bude zabezpečiť, aby všetky regióny boli schopné vytvoriť databázu projektov na čerpanie dostupných zdrojov.

Následne boli účastníci stretnutia vyzvaní, aby odpovedali na dve otázky:

1. O ktorých nových iniciatívach/nástrojoch EÚ by ste chceli byť na budúcich podujatiach informovaní?
 - a. Viac informácií o FST/MST (55 %).
 - b. Plán obnovy (33 %).
 - c. Nová stratégia pre čistý vodík (29 %).
 - d. Nová priemyselná stratégia (28 %).
2. Aký vplyv mala kríza spôsobená ochorením COVID-19 na transformáciu vo vašom regióne?
 - a. Nové projekty v oblasti čistej energie boli zastavené, príp. zrušené (19 %).
 - b. Straty pracovných miest v uhoľnom sektore/energetike (15 %).
 - c. Dočasné zatvorenie uhoľných baní (9 %).
 - Značná časť účastníkov neodpovedala, pretože vplyvy pandémie ešte nie sú úplne zrejmé.

Nicola de Michelis v závere opätovne zdôraznil, že Európska komisia poskytne uhoľným regiónom a regiónom s vysokými emisiami oxidu uhličitého dostatočnú finančnú podporu. Poukázal na to, že na rozdiel od mnohých iných fondov EÚ nebude Fond na spravodlivú transformáciu odvetvovým fondom, ale pôjde o rozsiahlejší nástroj na podporu projektov v hospodárskej a sociálnej sfére a v oblasti životného prostredia. Plány spravodlivej transformácie územia budú slúžiť ako hlavné prístupové miesta pre zdroje a vypracujú sa čoskoro, a to aj napriek tomu, že zatiaľ nedošlo k dohode o viacročnom finančnom rámci VFR a chýbajú súvisiace nariadenia.

Tretia prezentácia, ktorú predniesol Mikołaj Dowgielewicz (EIB), osvetlila úsilie, ktoré banka vynaložila na dosiahnutie klimatickej neutrality, a to v podobe Plánu klimatickej banky, spoločnej pomoci na podporu projektov v európskych regiónoch (JASPERS), európskeho nástroja miestnej pomoci v oblasti energie (ELENA), služby URBIS a Poradenského centra InvestEU. Potvrdil, že všetky činnosti EIB v oblasti financovania boli zosúladené s cieľmi Parížskej dohody a zdôraznil, že základným prvkom investícií do

úverovej politiky EIB v oblasti energetiky sú investície do energetickej transformácie. Pán Dowgielewicz ďalej uistil účastníkov o plnej podpore programu Európskej komisie zameraného na spravodlivú transformáciu, predovšetkým troch pilierov Mechanizmu spravodlivej transformácie.

Na záver do panela prispela Charlotte Ruheová, ktorá predstavila finančnú podporu transformácie zo strany EBOR. Pani Ruheová zdôraznila, že zásadný význam spravodlivej transformácie nie je citeľný len v Európe, ale aj v susedných krajinách (Západný Balkán, Ukrajina a Stredná Ázia), kde je závislosť od fosílnych palív stále veľmi vysoká. Pani Ruheová vyjadrila zámer EBOR spolupracovať vďaka svojim rozsiahlym skúsenostiam v oblasti energetiky, regionálneho hospodárskeho rozvoja a projektov sociálnej politiky s partnermi z EÚ v rámci všetkých troch pilierov MST a ponúknuť strategickú podporu orgánom zo susedných krajín EÚ, a to napríklad zriadením Sekretariátu pre spravodlivú transformáciu pre Západný Balkán a Ukrajinu.

Diskusia

Pán Borchardt v rámci diskusie objasnil, že financovanie z Fondu na spravodlivú transformáciu by mohli ešte využiť niektoré regióny, ktoré už zatvorili všetky bane a elektrárne, stále však prechádzajú základnými procesmi hospodárskej a sociálnej transformácie (napr. subregióny Dolného Sliezska v Poľsku). Na podporu z Fondu na spravodlivú transformáciu budú mať okrem toho naďalej nárok veľké uhoľné spoločnosti (v súvislosti s touto diskusiou ide o spoločnosti na Slovensku). Tieto zdroje však nie sú určené na finančnú kompenzáciu, ktorú má zaplatiť spoločnosť (kompenzácia za predčasný odchod do dôchodku), ale na sociálne a hospodárske dôsledky zatvorenia (rekvalifikácia pracovníkov, ekonomická reštrukturalizácia). Z hľadiska dosiahnutia dobrých výsledkov Fondu na spravodlivú transformáciu bude mať rozhodujúci význam zodpovednosť na miestnej úrovni. Podľa možnosti sa to podporí využitím miestnych absorpčných kapacít.

Na záver pán Borchardt uviedol niekoľko záverečných poznámok o úlohe zemného plynu. Keďže sa návrh nariadenia o Fonde na spravodlivú transformáciu v súčasnosti prerokúva v Európskom parlamente a Rade, stále sa diskutuje o podmienkach zahrnutí/vylúčeni zemného plynu v rámci FST, prípadne Kohézneho fondu. Potvrdil to poslanec EP Buzek, ktorý uviedol, že Výbor Európskeho parlamentu pre priemysel, výskum a energetiku (ITRE) hlasoval o otvorení niektorých podmienok pre uhoľné regióny, ktoré chceli investovať do zemného plynu – nie ako dlhodobé, ale ako okamžité riešenie na preklenutie obdobia prechodu na obnoviteľné a úplne čisté energie.

Záver

Stretnutie ukončil pán Borchardt, ktorý sa poďakoval všetkým hlavným rečníkom a účastníkom panela za ich úsilie. Zároveň účastníkov informoval o svojom nadchádzajúcom odchode do dôchodku, čo znamená, že počnúc októbrom 2020 sa prestane priamo zapájať do iniciatívy pre transformujúce sa uhoľné regióny.

Autori

Na základe poznámok, ktoré poskytli spravodajcovia Cristiana Marchitelli, Veronika Müller a Adrienne Kotler, upravili Adrián Lauer a Zoe Rasbash.

Prezentátori neboli o obsahu tejto správy informovaní.

Obsah tejto správy nie je vyčerpávajúci; celý obsah je možné získať zo záznamov priamych prenosov zo zasadnutí, ktoré sú k dispozícii online.

štvrtok 2. júla 2020 (10:30 – 12:00)

Potenciál transformujúcich sa uhoľných regiónov v oblasti čistej energie

Druhý deň Virtuálneho týždňa pre uhoľné regióny otvoril Andrzej Błachowicz zo sekretariátu iniciatív pre transformujúce sa uhoľné regióny.

Po ňom vystúpila Katherine Poseidonová, politická analytička v organizácii BloombergNEF, ktorá uviedla účastníkov do problematiky investícií do obnovy a transformácie európskych uhoľných regiónov. Pri modelovaní sa použil politicko-agnostický prístup založený na minimálnych nákladoch, ktorý nezohľadňuje ambicióznejšie ciele v oblasti klímy ani reformu systému na obchodovanie s emisiami (ETS). Pani Poseidonová objasnila, ako klesla domáca produkcia uhlia v prvých mesiacoch roka 2020 v porovnaní s obdobím rokov 2018 až 2019, a ako nižší dopyt v dôsledku pandémie iba posilnil existujúce trendy, pričom zvýšené ceny čelili konkurencii nulových marginálnych nákladov na obnoviteľné zdroje energie. Pani Poseidonová nakoniec podoprela svoje tvrdenie tým, že faktormi, ktoré vytvárajú príležitosti pre uhoľné regióny, sú ambiciózne európske ciele, Plán obnovy, Ekologický dohovor a podpora spravodlivej transformácie.

Prezentácie štúdie „Potenciál OEZ v uhoľných regiónoch“

Prezentátori:

- **Zoi Kapetakiová**, úradníčka pre projekty, Riadenie znalostí, Transformujúca sa generácia fosílnych palív, centrum JRC – Petten
- **Pablo Ruiz-Castello**, úradník pre projekty, Riadenie znalostí, analytik energetických scenárov, centrum JRC – Petten

Pani Kapetakiová a pán Ruiz-Castello spoločne predstavili štúdiu [Čisté energetické technológie v uhoľných regiónoch: príležitosti na zamestnanosť a rast](#), ktorá skúma kapacitu využitia potenciálu energie z obnoviteľných zdrojov v uhoľných regiónoch, dostupné možnosti a existujúce príklady bývalých uhoľných baní transformovaných na výrobu slnečnej alebo veternej energie, ako aj súvisiace možnosti vytvárania pracovných miest. Modelovanie uverejnené pred pandemiou ochorenia COVID-19 je teraz, v novom politickom kontexte, ešte dôležitejšie, keď sa zameriava na obnovu, vytváranie pracovných miest a Ekologický dohovor.

Online dotazník pred panelom

Otázka č. 1: Veríte, že sa Európe podarí využiť krízu

spôsobenú pandemiou ochorenia COVID-19 na skutočne urýchlenie prechodu na čistú energiu?

36 % vyjadrilo neistotu

Otázka č. 2: Kde rozpoznávate hlavnú prekážku, ktorá bráni v plnej miere realizovať ekologickú transformáciu po pandémii ochorenia COVID-19?

35 % Vnútroštátne politiky. Iné prekážky: mentalita, lobovanie a zotrvačnosť systému. 9 % Európske politiky

Otázka č. 3: Ako v tomto okamihu vnímate prechod Európy na čistú energiu?

41 % neodpovedalo. 41 % ostatných respondentov ho vníma ako sľubný, len 1 % vyjadrilo istotu, 8 % vyjadrilo rozpačitosť, 8 % vyjadrilo obavy, len 2 % vyjadrili sklamanie. Celkovo možno povedať, že ľudia sú pripravení diskutovať a implementovať zmenu.

Diskusia za okrúhlym stolom o politickej a odvetvovej debata o ekologickej obnove

Účastníci panela:

- **Andrzej Błachowicz** – Sekretariát platformy pre CRIT, moderátor
- **Michaela Hollová**, politická analytička, Obnoviteľné zdroje a politika CSS, GR ENER
- **Viktoriya Kerelsková**, vedúca presadzovania záujmov a správ, WindEurope
- **Naomi Chevillardová**, poradkyňa pre politiky, SolarPower Europe
- **Katherine Poseidonová**, politická analytička, Bloomberg New Energy Finance

Pán Błachowicz sa obrátil na pani Hollovú z GR ENER s touto otázkou: „Ľudí už omrzeli rôzne legislatívne návrhy, takže aké sú tri hlavné opatrenia v oblasti obnoviteľných zdrojov energie počas nasledujúcich 12 mesiacov určené na podporu ekologickej obnovy?“

Pani Hollová odpovedala, že GR ENER v súčasnosti skúma možnosť revidovať cieľ v oblasti energetiky a klímy stanovený do roku 2030 tak, aby sa do roku 2030 dosiahlo 55 % zníženie emisií skleníkových plynov. Konkrétne povedané, ambicióznejšie ciele budú pravdepodobne viesť k výraznému zvýšeniu cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Okrem toho sa rokuje o tom, aby sa v rámci Európskeho klimatického predpisu zahrnul do právnych predpisov EÚ cieľ dosiahnuť do roku 2050 čisté nulové emisie. A napokon zákonné ustanovenie plánu obnovy EÚ zameraného na poskytnutie technickej pomoci a podpory všetkým členským štátom, ktoré ju potrebujú na národné plány obnovy a na podporu ich vzájomnej spolupráce pri projektoch v oblasti energie z obnoviteľných

zdrojov. Pani Hollová potom uviedla príklad spolupráce medzi Portugalskom a Holandskom, kde sa bývalý portugalský uhoľný región využil na vybudovanie závodu na veľkovýrobu energie z fotovoltaických článkov a vyrobený vodík sa preváža do prístavu Rotterdam.

Keďže veterná a solárna energia sa často spomínajú spoločne, pani Kerelsková a pani Chevillardová boli vyzvané, aby odpovedali na otázku týkajúcu sa konkrétneho prínosu veterných a solárnych technológií pre európsku energetickú transformáciu.

Pani Kerelsková odpovedala, že odvetvia veternej energie a transformujúce sa uhoľné regióny už spolupracujú. Potenciál veternej energie je významný a argument týkajúci sa nákladov sa prikláňa k elektrickej energii z obnoviteľných zdrojov. Okrem toho sa pri prechode na veternú energiu už realizujú miestne a hospodárske prínosy. Uviedla príklad vytvárania pracovných miest v poľskom dodávateľskom reťazci veternej energie na mori, v rámci ktorého sa vytvorilo 4 000 pracovných miest. Rekvalifikácia pracovníkov – so zrejmyými príkladmi v Poľsku a Rumunsku – s primeraným financovaním bude rozhodujúcim faktorom na dosiahnutie cieľov MST.

Pani Chevillardová zdôraznila, že Európska únia je lídrom v oblasti technológií solárnych panelov a solárnych článkov, a že náklady predstavujú opäť silný argument na investovanie do potenciálu uhoľných regiónov. Fond na spravodlivú transformáciu pomôže investovať do školiacich programov zameraných na získanie tých správnych zručností na miestnej úrovni, keďže odvetvie solárnej energie je značne náročné na pracovnú silu (v EÚ bolo vytvorených 1 100 pracovných miest na TWh). Pani Chevillardová uviedla konkrétny príklad projektu realizovaného v Poľsku, kde spoločnosť navrhla, aby sa investovalo do solárneho projektu v bývalej uhoľnej bani a aby sa v rámci projektu zamestnali bývalí baníci.

Pani Poseidonová sa vyjadrila k tomu, aké výhody má balík obnovy pre uhoľné regióny, a zároveň uviedla, že stimul na európskej úrovni je vítaný, avšak bez domáceho politického rámca a stanoveného plánu transformácie možno nepôjdu finančné prostriedky priamo tam, kde je to najviac potrebné.

Nasledovala diskusia.

Autori

Na základe poznámok, ktoré poskytli spravodajcovia Cristiana Marchitelli, Veronika Müller a Adrienne Kotler, upravili Adrián Lauer a Zoe Rasbash.

Prezentátori neboli o obsahu tejto správy informovaní.

Obsah tejto správy nie je vyčerpávajúci; celý obsah je možné získať zo záznamov priamych prenosov zo zasadnutí, ktoré sú k dispozícii online.

piatok 3. júla 2020 (10:30 – 12:00)

Regionálne transformácie v čase neistoty: hľadiská a poznatky z uhoľných regiónov a regiónov produkujúcich rašelinu

Tretí deň Virtuálneho týždňa pre uhoľné regióny otvoril Carlo Della Libera zo sekretariátu iniciatívy pre transformujúce sa uhoľné regióny. Po otvorení vystúpili Maria Yetanová-Rocheová a Paul Baker, ktorí predniesli svoje poznatky o podporných nástrojoch a pomoci, ktoré poskytuje sekretariát. Na záver sa v rámci informatívnej panelovej diskusie so zástupcami štyroch regiónov zapojených do iniciatívy Technická pomoc transformujúcim sa regiónom (START) zdôraznili rôzne hľadiská posudzujúce spôsob zabezpečenia náležite podporovanej a spravodlivej transformácie.

Prezentácia činností sekretariátu

Prezentátori:

- **Maria Yetanová** – Sekretariát platformy pre transformujúce sa uhoľné regióny
- **Paul Baker** – Sekretariát platformy pre transformujúce sa uhoľné regióny

Pani Yetanová-Rocheová referovala o podporných materiáloch, ktoré sú k dispozícii prostredníctvom iniciatívy pre transformujúce sa uhoľné regióny. Podporné materiály zahŕňajú 12 prípadových štúdií (ďalšie dve sa majú čoskoro publikovať) a 4 súbory nástrojov (ďalšie dva ešte prídu), ktoré sú k dispozícii [tu](#). Súbory nástrojov slúžia ako usmerňovacie dokumenty a fungujú ako celok. Každý súbor nástrojov je pritom osobitne zameraný na konkrétny aspekt transformácie.

Pán Baker potom referoval o činnostiach v rámci technickej pomoci, ktorú sekretariát poskytuje (START). Bolo vybraných sedem rôznych regiónov z celej Európy, ktoré sa nachádzajú vo vidieckych aj mestských oblastiach vyznačujúcich sa rôznymi miestnymi problémami, tempom transformácie atď. Sekretariát s nimi pracuje v niekoľkých oblastiach. Podpora poskytovaná jednotlivým regiónom sa líši a predstavuje približne 100 dní na jeden región, čím sa dopĺňa iná podpora získaná od EÚ alebo národnej vlády. Začali sa uskutočňovať terénne návštevy, pripravujú sa pracovné plány a podpora bola prispôbena novým výzvam, ktoré so sebou priniesla pandémia ochorenia COVID-19. Sekretariát spolupracuje s každým regiónom na vytvorení regionálneho profilu, v ktorom sa načrtne súčasná situácia z hľadiska transformácie. K dispozícii sú aj dokumenty s informáciami týkajúcimi sa procesov zapojenia a vznikajúcich ekonomických príležitostí a

príkladmi vidieckeho rozvoja vedeného komunitou. Sekretariát uskutočnil aj regionálne prieskumy o dôsledkoch pandémie ochorenia COVID-19 na regionálnej úrovni.

Diskusia za okrúhlym stolom o regionálnych transformáciách v čase neistoty Hľadiská a poznatky

Účastníci panela:

- **Robert Pollock** – Sekretariát platformy pre CRIT, moderátor
- **Timon Wehnert** – Sekretariát platformy pre CRIT
- **María Belarmina Díaz Aguado** – generálna riaditeľka pre energetiku, ťažbu a reaktiváciu, Astúrske kniežatstvo, Španielsko
- **Kieran Mulvey** – komisár pre spravodlivú transformáciu, Írsko
- **Jiří Štěřba** – zástupca zmocnenca hejtmana Karlovarského kraja pre program RE:START a uhoľnú platformu (CRIT), Česko

Pán Pollock pripomenul ďalekosiahly vplyv pandémie ochorenia COVID-19 na transformujúce sa uhoľné regióny. Poznamenal tiež, že sa nemôžeme vrátiť do práce ako obvykle, a zároveň vyzval účastníkov, aby pri predstave novej normality uplatnili to, o čom sa celý týždeň hovorilo. Súčasťou tohto výstupu by mala byť tvorba politik, ktorá má medzi úrovňami ministerstiev a vlády hladší priebeh a predstavuje skutočnú spoluprácu s miestnymi komunitami.

Pani Díaz Aguado uviedla príklad z Astúrie (Španielsko), kde sa viacúrovňová činnosť viacerých zainteresovaných strán zahŕňajúca miestne komunity konsoliduje do trvalejšieho partnerstva. Astúria chce s podporou získanou od Európskej komisie zabezpečiť opakovateľnosť transformácie. Cieľom je, aby transformujúce sa uhoľné regióny „nikdy nezostali na svojej ceste osamotené“.

Pán Mulvey uviedol prípad z regiónu Midlands (Írsko), kde sa oblasť ťažby rašeliny, ktorej zatvorenie sa plánovalo na obdobie rokov 2020 až 2027, zatvára oveľa rýchlejšie, ako sa očakávalo. Navrhol strategický plán vzťahujúci sa na celý región Midlands s cezhraničnou pôsobnosťou v rámci krajov s cieľom identifikovať oblasti ekonomickej sily mimo ťažbu rašeliny.

Pán Wehnert z Wuppertálskeho inštitútu zhrnul súčasný stav neistoty (v dôsledku pandémie), ktorá sa javí tak, že v rozpore s očakávaniami vedie k rýchlejšiemu ukončeniu ťažby uhlia. Jednou z mála istôt je teraz to, že *dochádza* k ukončeniu ťažby uhlia. Pri využívaní JTF na podporu kreatívnych projektov zameraných na budúcnosť, ktoré prinášajú z lokálneho hľadiska skutočnú zmenu, musíme dbať na to, že naša reakcia na krízu spôsobenú pandemiou ochorenia COVID-19 je dlhodobá.

Diskusia pre panel

Otázka č. 1: Kde by mala v rámci reakcie na odporúčania Výboru regiónov podpora smerovať? Do špecifických oblastí alebo regionálnych oblastí?

- Pán Mulvey: Rašeliniská nie sú obmedzené na kraje. Rozprestierajú sa v celom regióne Midlands, a preto sa považovalo za dôležité rozšíriť cieľový región. To znamená, že sa posúdia všetky komunity, na ktoré malo rozhodnutie neťažiť rašelinu dosah (priamy alebo nepriamy). Táto činnosť sa môže v Írsku vyvinúť na plán a mechanizmus spravodlivej transformácie na vnútroštátnej úrovni.
- Pani Díaz Aguado: Fond na spravodlivú transformáciu by sa mal zamerať na postihnuté územia a sústrediť zdroje do tých oblastí, ktoré ich skutočne potrebujú. Špecifické regióny budú zasiahnuté obzvlášť tvrdo, a to čoskoro, takže zdroje sa musia sústrediť tam. Zdroje nie je možné rozdeľovať podľa zásady „univerzálneho prístupu“.
- Pán Wehnert: To, či by malo ísť o (geograficky) cieleňú podporu, značne závisí od daného regiónu. Nemalo by ísť o najužšiu komunitu, kde je uhoľná baňa, pretože tam existujú účinky presahovania.
- Pán Štěrba: Hoci zdroje by mali podporiť celú zasiahnutú oblasť, je nutné sústrediť ich na mestá alebo dokonca mikroregióny, ktoré budú zasiahnuté najtvrdšie.

Otázka č. 2: Ako nájsť rovnováhu medzi (často) protichodnými názormi odborov, občianskej spoločnosti, priemyslu a ochrancov životného prostredia? Vieme, že musíme spolupracovať, často však dochádza k vzniku určitého napätia. Ako sa dá v tomto kontexte vytvoriť model spolupráce?

- Pán Mulvey: Prednostne je potrebné vyjsť v ústrety priamo zasiahnutým regiónom, a to napríklad pokiaľ ide o nové nápady na transformáciu, zamestnanosť, príležitosti atď. V súvislosti s vytvorením nových príležitostí prijali miestni obyvatelia v regióne Midlands návrh na vytvorenie koordinačných orgánov v celom regióne a zapojenie mnohých zainteresovaných strán pozitívne. Pocit túžby po spolupráci je prítomný. Miestni nie sú proti transformácii, len chcú spravodlivý prístup.
- Pani Díaz Aguado: Baníkov sme zapojili predovšetkým prostredníctvom sociálneho dialógu. V Astúrii bol vytvorený výbor fungujúci pod záštitou národného ministerstva. Jeho úlohou je preskúmať dosah transformácie a potenciálne alternatívne cesty. Tento výbor tvorilo päť rôznorodých skupín, ktorých členovia pochádzali z prostredia vlády, priemyslu, ochrancov životného prostredia, pracovníkov, odborov atď. Výsledkom tohto dialógu – ktorý bol jasný, transparentný a kooperatívny – bol obsiahly dokument, na ktorom sa ďalej pracuje.
- Pán Štěrba: v Česku sa vynaložilo úsilie na komunikáciu s ľuďmi, ktorí budú najviac postihnutí. Ide o veľmi komplikovanú záležitosť. Mnohí sú prekvapení rýchlym uskutočňovaním transformácie a

všemožne sa snažia vytvoriť plány a osloviť v tomto procese robotníkov – z ktorých mnohí pracujú v baniach už celé desaťročia.

- Pán Wehnert: Je dôležité, aby sme boli tolerantní k veľmi odlišným názorom aktérov. Aj v rámci odborov sú názory značne heterogénne – nie všetky odbory zastávajú rovnaké hľadiská a používajú rovnaké argumenty. Je užitočné informovať pracovníkov tak o výzvach, ako aj o príležitostiach. Všetky tieto aspekty sa vzťahujú aj na občiansku spoločnosť a environmentálnych aktivistov. Sú heterogénne, pričom mnoho environmentálnych aktivistov sa napríklad významným spôsobom angažuje aj v oblasti sociálnych faktorov.

Otázka č. 3: Ako nájdeme rovnováhu medzi obnovou realizovanou osvedčenými spôsobmi a súčasným skúšaním inovatívnejších, odvážnejších experimentálnych reakcií?

- Pani Díaz Aguado: Musíme vziať celý ekosystém vytvorený okolo uhlia – vrátane znalostí, výskumu, kultúry a pod. – a preniesť ho do budúcnosti. Musíme zistiť, ktoré skúsenosti môžu byť v budúcnosti životaschopné, a byť pripravení riskovať. Predovšetkým musíme zabezpečiť, aby sme pri napredovaní zachovali spoločenské a hospodárske štruktúry, ktoré v súčasnosti spájajú miestne komunity, t. j. aby sme o ne neprišli.
- Pán Wehnert: Nejde len o nahradenie technológie A technológiou B. Musíme zväziť napríklad také záležitosti, ako sú obchodné modely. Toto hľadisko nám pomôže odhaliť kreatívnejšie riešenia. Pri pandémie sme boli svedkami toho, že aj napriek vážnym ťažkostiam existujú nové opatrenia, ktoré bolo možné zaviesť (napr. politická spolupráca), a ktoré sme predtým neočakávali.
- Pán Mulvey: Musíte riskovať. Rašeliniská predstavujú taký mimoriadny prírodný zdroj, že v oblastiach ich výskytu existujú príležitosti na rozvoj nových možností v oblasti ochrany prírody, akvakultúry, ekologického poľnohospodárstva a v ďalších oblastiach. Je potrebné vyškoliť a rekválifikovať zamestnancov, ktorí pri transformácii stratia prácu. O ich zručnosti nemožno v dôsledku inovatívnych zmien prísť.
- Pán Štěrba: Pred nami stojí naozajstná výzva. Pokiaľ ide o plánovanie do budúcnosti, mali by sme si zachovať realistický prístup a zároveň si uvedomiť príležitosti na experimentovanie s novými a rýchlo sa vyvíjajúcimi technológiami. V prvom rade však musíme zostať realistickí a mať na pamäti blaho regiónov. Akékoľvek experimenty predstavujú len pridanú hodnotu.

Pán Pollock v rámci zhrnutia objasnil, že táto diskusia nám ukázala, ako sa môžeme stať systémovými mysliteľmi. Musíme byť vodcami zmien – nemôžeme byť ich obeťami. Týmito vodcami zmien sa musíme stať veľmi rýchlo.

Záver

Carlo Della Libera zo sekretariátu iniciatívy pre transformujúce sa uhoľné regióny na záver predstavil ďalšie plánované kroky: online prieskum názorov na budúce činnosti týkajúce sa foriem stretnutí pracovných skupín, komunikačné nástroje a témy, ktorými sa treba na nasledujúcom stretnutí zaoberať. Väčšina účastníkov prieskumu hlasovala za kombináciu fyzických podujatí a podujatí realizovaných vo virtuálnom prostredí. Veľký úspech dosiahli internetové semináre (popri bulletinoch a e-mailoch, ktoré patria medzi najuznávanejšie komunikačné nástroje). Stretnutie prinieslo viacero rôznych tém, o ktorých bude zaujímavé hovoriť na ďalšom stretnutí.

Tento intenzívny týždeň sa začal spustením Platformy pre spravodlivú transformáciu. Komunity sa v ťažkých časoch spájajú. Uhoľné regióny predstavujú jednu takúto komunitu a sekretariát je tu na to, aby podporil stretávanie sa uprostred globálnych výziev.

Autori

Na základe poznámok, ktoré poskytli spravodajcovia Cristiana Marchitelli, Veronika Müller a Adrienne Kotler, upravili Adrián Lauer a Zoe Rasbash.

Prezentátori neboli o obsahu tejto správy informovaní.

Obsah tejto správy nie je vyčerpávajúci; celý obsah je možné získať zo záznamov priamych prenosov zo zasadnutí, ktoré sú k dispozícii online.

Initiative for coal regions in transition

The Initiative for coal regions in transition is an initiative by the European Commission.

➔ ec.europa.eu/coal-regions-in-transition

✉ secretariat@coalregions.eu

🐦 [twitter @Energy4Europe](https://twitter.com/Energy4Europe)

© European Union, 2020

For any use or reproduction of photos or other material that is not under the EU copyright, permission must be sought directly from the copyright holders.

Reuse is authorised provided the source is acknowledged.

The reuse policy of European Commission documents is regulated by Decision 2011/833/EU (OJ L 330, 14.12.2011, p. 39).

Neither the European Commission nor any person acting on behalf of the Commission is responsible of the use that might be made of the information in this document.

Disclaimer

This document has been prepared for the European Commission, however it reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

European
Commission